

Barne- og familiedepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Dato
09.01.2024

Hørings svar - "Med barnet hele vegen – barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit" (NOU 2023:24)

Mental Helse er Norges største bruker- og medlemsorganisasjon innen psykisk helse. Med over 10.000 medlemmer fordelt over hele landet bidrar vi til å skape gode møteplasser og drifter relevante hjelpetjenester og prosjekter som bidrar til bedre psykisk helse for befolkningen. Våre 350 brukerrepresentanter bidrar til høy brukermedvirkning i helsetjenestene. Våre lokallag drifter over 150 møteplasser over hele landet.

Generelle kommentarer til rapporten og utvalgets arbeid

Mental Helse mener at behovet for å bruke barnevernsinstitusjoner i større grad kan forebygges, ved bedre helsetjenester for rus og psykiske lidelser for voksne (foreldre), mer ressurser til kvinnehelse og familiestøtte, samt en større økonomisk utjevning for å redusere fattigdom hos risikoutsatte familier. I tillegg til bedre forebygging i barnehager og skoler.

Mental Helse anser denne NOU'en til å være en god og grundig utredning. Vi synes det er veldig bra at det foreslås et tettere og mer helhetlig samarbeid mellom ulike etater og tjenester, at en tar utgangspunkt i barnet og barnets situasjon, med fokus på behovet av trygge og kompetente voksne som kan tilby relasjoner over tid. Vi berømmer mål om å unngå utryggheten og skadene de unge kan få ved å ofte flytte de fra sted til sted.

Brukerstemmen er spesielt viktig, og det øker tilliten til rapporten at utvalget har lyttet til og råd og anbefalinger fra et ungdomsråd.

Mental Helse støtter særskilt at barnevern og helse ses i sammenheng og at begge har et ansvar for barna dette gjelder. Det er også veldig gode forslag knyttet til å rydde opp i hvem som har ansvar for hva, og at alle tjenester og utredninger skal gjøres der barnet er. Det kan være mange årsaker til ulike helseproblemer. Eksempelvis kan traumer bidra til økt fysisk og psykisk belastning. Hvis dette ikke blir kartlagt grundig, bekjemper man bare symptomene, ikke selve årsaken til helseproblemene. Tverrfaglig tilnærming er derfor svært viktig, og helsetjenestene må være bedre rustet til å se hele mennesket og få mer kunnskap om bakenforliggende årsaker til fysiske og psykiske helseproblemer.

Spesifikke innspill til enkelte av forslagene:

Felles faglige føringer for helsetjenesten og barnevernet

Mental Helse støtter forslaget om felles faglige føringer for helsetjenesten og barnevernet da vi anser det som svært viktig at ulike instanser samarbeider om barnas beste. Å gi barn og ungdom en

Side 1 av 4

trygg oppvekst er en av samfunnets viktigste oppgaver. Det handler om vår plikt til å beskytte barn. God hjelp til utsatte barn og unge har også store samfunnsøkonomiske gevinster. Mennesker med psykiske helseutfordringer har ofte behov for langvarige tjenester fra flere instanser og på flere nivåer. Det er en utfordring at tjenestene ikke er organisert slik at det lønner seg å samhandle til det beste for brukeren. Dette gjelder både nivådeling i helsevesenet, samt manglende samordning mellom helse-, sosial- og velferdstjenester. Behandlingen skal se hele mennesket, være fleksible og ivareta den enkeltes individuelle behov.

Flere langtidsplasser i PHBU + Det etableres et eget sikkerhetspsykiatrisk tilbud for Barn

Mental Helse støtter forslaget om flere langtidsplasser i PHBU. Langtidsplasser har vært utsatt for en dramatisk nedskjæring de siste årene og det er svært viktig at det fins gode tilbud også for de unge innen PHBU. Mental Helse støtter også forslaget om etablering av egne sikkerhetspsykiatriske tilbud for barn. Bare de siste årene har ventetiden for behandling i Barne- og ungdomspsykiatrien (BUP) doblet seg og er nå omtrent 50–70 dager. Det er langt over helsemyndighetenes mål på 35 dager, noe Mental Helse mener er uakseptabelt. Går det for lang tid fra man er henvist til helsehjelpen starter, kan det føre til at helsetilstanden forverres og utsiktene til å bli frisk forringes. Barn og unge skal aldri behøve å stå i kø for behandling.

Felles tilsyn med barnevern og helsetjenester

Mental Helse støtter forslaget om felles tilsyn med barnevern og helsetjenester. Statsforvalter vil dermed kunne føre bedre tilsyn og settes i stand til å se tilbudet under institusjonsoppholdene i sammenheng. Uten dette felles tilsynet vil Statsforvalter ikke kunne utføre jobben sin tilfredsstillende. Mennesker med psykiske helseutfordringer har ofte behov for langvarige tjenester fra flere instanser og på flere nivåer. Det er en utfordring at tjenestene ikke er organisert slik at det lønner seg å samhandle til det beste for brukeren. Dette gjelder både nivådeling i helsevesenet, samt manglende samordning mellom helse-, sosial- og velferdstjenester. Behandlingen skal se hele mennesket, være fleksible og ivareta den enkeltes individuelle behov og dette kan bedre ivaretas ved at Statsforvalter har et felles tilsyn.

Ansvar for å tilby dagens tverrfaglige helsekartlegging flyttes fra Bufetat til helseforetakene

Mental Helse støtter forslaget om å legge ansvaret for helsekartlegging til helseforetakene da dette med stor sannsynlighet vil gi god kvalitet. At ansvaret offisielt legges til helseforetakene vil også sørge for at det blir et samarbeid rundt disse barna.

Etablering av standard for tverrfaglig kartlegging for barn som skal flytte til institusjon

Mental Helse støtter forslaget om å etablere en standard for den tverrfaglige helsekartleggingen. Vi mener dette vil sørge for en likere kartlegging, uavhengig av hvor du bor og dermed gi bedre hjelp.

Hver barnevernsinstitusjon skal ha et helseteam tilknyttet seg

Mental Helse støtter forslaget om et helseteam tilknyttet hver institusjon da dette vil sørge for rask og sikker hjelp for barn i en trengende situasjon. Bare de siste årene har ventetiden for behandling i Barne- og ungdomspsykiatrien (BUP) doblet seg og er nå omtrent 50–70 dager. Det er langt over helsemyndighetenes mål på 35 dager, noe Mental Helse mener er uakseptabelt. Går det for lang tid fra man er henvist til helsehjelpen starter, kan det føre til at helsetilstanden forverres og utsiktene til å bli frisk forringes. Barn og unge skal aldri behøve å stå i kø for behandling.

PHBU får plikt til å prioritere barn i barnevernsinstitusjoner

Mental Helse støtter forslaget om at PHBU får en prioriteringsplikt. Vi ser samtidig at det er svært viktig at denne plikten også lovfestes, slik at PHBU får anledning til å prioritere ikke-henviste barn. Per i dag er det påkrevet med henvisning for at PHBU skal ta inn saker.

Ansvar for tilbudet til barn med behov for spesialisert rusbehandling legges til spesialisthelsetjenesten

Mental Helse støtter forslaget om at spesialisthelsetjenesten får ansvaret for spesialisert rusbehandling da vi mener det vil gi barna en bedre behandling. Samtidig er det enda en måte å sørge for at det blir et bærekraftig samarbeid mellom helseforetakene og barnevernet.

Vurdere en utvidet adgang til tilbakehold i institusjon uten samtykke

Mental Helse støtter forslaget om å se på utvidet tilbakehold uten samtykke med forbehold.

Vi mener dette kan gi institusjonene en bedre mulighet til å yte behandling og omsorg. Det er viktig å påpeke at en slik utvidelse av muligheten til maktutøvelse uten samtykke stiller *et enda større ansvar* til barnevernsinstitusjonene for å først forsøke å få til et samarbeid *med samtykke*. **Maktutøvelse uten samtykke må være siste utvei** og ikke bli til en praksis som erstatter det å bygge gode relasjoner, åpne for dialog og lytte til den unge det gjelder. En slik utvidelse vil også forutsette at slik maktbruk blir registrert og at det foreligger en mulighet for den unge til å klage.

Ny nasjonal retningslinje for RoP-forløp for barn og Unge

Mental Helse støtter forslaget om å gi Helsedirektoratet i oppdrag å lage en ny nasjonal retningslinje for RoP-forløp for barn og unge. Dette vil sørge for likere og bedre behandling for barna. Riksrevisjonen har vært tydelig på at forskjellene mellom psykiske helsetjenester er for store i landet og at adressen avgjør hvilken helsehjelp du kan få. Mental Helse forlanger god kvalitet i tjenester og forutsigbar behandling uansett hvor man bor.

Økt kompetanse på rus i alle barnevernsinstitusjoner

Mental Helse støtter forslaget om kompetanseøkning på rus i alle barnevernsinstitusjonene. Dette er svært viktig kompetanse, som bare blir viktigere ettersom rus er et økende samfunnsproblem.

Mulighet for bruk av kommunale botiltak som Omsorgstiltak

Mental Helse støtter forslaget da det gir flere alternativer i behandlingen. Vi ser det også som viktig at ungdommen selv ser det som et godt tiltak og ønsker et slikt tilbud, uten en samstemt vurdering og et felles mål virker all behandling dårligere.

Krav til tilsyn ved kommunale botiltak

Mental Helse støtter forslaget og er særlig fornøyd med at kommunene får meldeplikt.

Økt statlig ansvar ved etablering og drift av kommunale botiltak

Mental Helse støtter forslaget om økt statlig ansvar ved etablering av slike tilbud da det vil gi sikkerhet for barna og en trygghet for fremtiden – noe som er svært viktig når man skal få til positiv endring.

Nytt inngangsvilkår for opphold i barnevernsinstitusjon uten samtykke

Mental Helse støtter forslaget, men mener at barnets adferd fremdeles bør være et av vilkårene for opphold. Samtidig støtter vi endringer i ordlyd mot «forsterket utviklingsstøtte» fremfor behandling og viktigheten av en vurdering av barnets totale situasjon.

Adgang til individuelle innskrenkninger

Mental Helse støtter forslaget om at innskrenkninger skal gjelde individuelt og særlig at det skal være begrunnet i barnets behov.

Harmonisere begrepsbruk i barnevernsloven til Menneskerettighetene

Mental Helse støtter forslaget om å harmonisere begrepsbruken i barnevernsloven med menneskerettighetene, da disse bør være grunnleggende for all behandling av mennesker.

Ny innretning av institusjonstilbudet

Mental Helse støtter forslaget og påpeker viktigheten av at det legges til rette for langsiktig, stabil driftssituasjon – særlig med tanke på lokalisering, bygningsmasse, størrrelse, samarbeid og bemanningsnivå. Dette er først og fremst viktig for å tilby de unge lange trygge relasjoner uten brudd.

Tilsyn med barnevernsinstitusjonene

Mental Helse støtter forslaget om felles tilsyn fra Statsforvaltere. Vi støtter også forslaget om felles tilsyn mellom barnevern og skole/utdanning. Organiseringen av helse- og velferdssystemet har store mangler, som fører til at mange ikke blir ivaretatt. Tjenestene må bli bedre koordinert slik at samarbeidet fungerer til beste for den enkelte brukeren.

Plan for oppfølging av skolegang for barn som skal flytte til institusjon

Mental Helse støtter forslaget om at barnevernsinstitusjonene skal lage en plan for oppfølging av skolegang barn som skal flytte til eller bor på institusjon

Fylkeskommunen gis ansvar for økt tilrettelegging for digital opplæring

Mental Helse støtter forslaget om å tydeliggjøre fylkeskommunens ansvar.

Økte muligheter for personer uten formell kompetanse med relevant erfaring som er særlig godt egnet

Mental Helse støtter forslaget om økt grad av intern oppgave- og ansvarsdeling med ulike krav til kompetanse. Samtidig mener vi at omfanget av personer uten formell kompetanse ikke bør overskride 20-30%, da et godt fagmiljø er avhengig av god og nok kompetanse.

Med vennlig hilsen

Ole-Marius Munde Johnsen /s/
Landsleder

Linda Berg-Heggelund /s/
Generalsekretær

Side 4 av 4